

I skyrius

Pasitikėjimas

Molė sėdėjo savo kabinete ir įsisavino pastarųjų penkerių metų duomenis apie nusikalstamumą šalyje. Jos kūnas buvo lieknas, plaukai – gelsvi, siekiantys pečius, jie kiek elektrinosi ir prašėsi kelių pagludinimų šukomis. Ji visada vilkėjo tuo pačiu mėlynu kostiumėliu. Tiesios laikysenos detektyvė visada išsiskirdavo iš kolektyvo. Iš pažiūros jai galėjo būti trisdešimt metų, nors Vilniaus policijos departamentas ją įsigijo vos prieš tris mėnesius.

Molės ir Vincento kabinetas buvo pačiame koridoriaus gale, pro langą – vaizdas į niekuo neišsiskiriančią gatvę. Kitapus gatvės buvo raudonųjų celių namai (taip vadinti 20 kvadratinį metrų butai, skirti vienišiams). Šie namai buvo be balkonų ir priminė vieną ant kito sustatytus konteinerius. Ant tokių trijų aukštų namų buvo įrengtos medikų ir policijos orlaivių aikštelės. Gatvėje stovėjo augalinio maisto užkandinė, keli metrai nuo jos – sankryža ir benamių alėja. Pro detektyvų langus matėsi gal keli šimtai metrų šios neįprastos, praėivių aplenkiamos vietos.

Kabineto durys prasivėrė ir su šūsnimi dokumentų bei kavos puodeliu rankose įėjo Vincas. Nepažvelgęs į Molę, kiek atmestinau pasisveikino, o detektyvė „atsidėjo“ malonių ir raminančių balsu išstardama:

– Labas rytas, Vincai, kaip šiandien jautiesi?

Vincantui buvo 43 metai. Jis – vienas geriausių detektyvų, išmanančių savo darbą, tačiau kiek stokojančių gerų socialinių įgūdžių. Dėl šios priežasties kartu su Mole jie sudarė gerą komandą: joje nebuvo vietos ilgoms pirmadienio diskusijoms apie savaitgalio prasmę, nesusiklostydavo neįtikojamos pauzės ir vyravo grynai darbinė atmosfera. Tačiau Molė, robotas, tobulėjo, o socialinių įgūdžių įgijimas buvo vienas iš jos prioritetų.

– Vakar su septyniolikmečiu sūnumi Tomu ruošėmės bandomiesiems egzaminams, – prakalbo Vincas ir, krestelėjęs į savo kėdę, akis nudelbė į žemę, kur netikėtai aptiko mėgstamiausią savo parkerį. Pakėlęs rašymo priemonę, pasiteiravo Molės:

– Klausyk, jei sūnui per egzaminus bus užduota 20 matematikos klausimų ir 15 fizikos, o mes vakar išmokom, atitinkamai, 15 ir 9. Gal gali paskaičiuoti, kokia tikimybė, kad jis išlaikys abu egzaminus? – Jis akimirkai pakėlė akis į Molę ir, tarsi pats bandydamas suskaičiuoti, nebyliai sujudino lūpas, bet tuoj pat pridūrė. – Ten iš kiekvieno dalyko bus užduodama po tris klausimus, o norint išlaikyti egzaminą, reikia teisingai atsakyti bent į du klausimus.

Molė, išgirdusi klausimą, prisijungė prie mokyklos kursuose mokomos kombinatorikos kurso ir susirado derinių taisyklės. Išanalizavusi teoriją, nesunkiai suskaičiavo tikimybę.

Uždavinys Nr. 5

Molės atsakymas, pateiktas procentais ir suapvalintas iki vienetų, Vincą nudžiugino. Akimirkai galima buvo įžvelgti jo veide šypsena ir pasitenkinimą vakar dienos rezultatais. Pats augęs be tėvo, norėjo sūnui suteikti kuo geresnį gyvenimą, tačiau ne visada priimdavo tinkamus sprendimus. Santuoka, prasidėjusi lygiai prieš 20 metų, truko vos ketverius metus, ir netekęs globos teisių, dabar tik kelis savaitgalius per mėnesį jis galėjo prisidėti prie geresnės Tomo ateities kūrimo.

Gurkštelėjęs kavos jis pakilo nuo kėdės ir vis dar pakampes tyrinėjančiu žvilgsniu patraukė prie lango. Pradėjo lynoti. Buvo pati pavasario pradžia – ją buvo galima pajusti ne tik iš atsirandančių kvapų gatvėje, bet ir iš Vinco mėgstamiausio benamio kepuraičių. Pastarasis juodą kailinę kepurę iškeitė į žalsvą su užrašu „NY“. Benamis buvo gerai matomas pro langą, nes alėjoje glaudėsi arčiausiai sankryžos. Vincento žvilgsnis tyrinėjo kiekvieną kepuraitės colį, kol jo mintis pertraukė lyg perkūnas iš giedro dangaus Molės klausimas:

– Kaip tavo buto darbai?

„C“ klasės robotai jau gebėjo mokytis iš išgyventų situacijų. To nebuvo galima pavadinti jausmu, kaip šiuo atveju rūpesčiu, tiesiog Molės programa turėjo palaikyti pokalbį, kai aplinkoje tvyrodamo neįprasta atmosfera.

– Kalbėjaisi su dviem vyrais, kurie galėtų suklijuoti plyteles vonioje. – Ir sulig paskutiniu žodžiu tarsi paveiktas kofeino, labai energingu, koncentruotu žvilgsniu Vincas įsistebeilijo į melsvas Molės akis ir paklausė. – Jeigu vienas iš vyrų visą darbą atliktų per 10,5 h, o kitas sakė, kad per 14 h, tai kaip manai, jei pasamdyčiau juos abu, per kiek laiko jie suklijuotų plyteles dirbdami kartu?

Uždavinys Nr. 6

Žodžiai, ramiai ir net kiek pakiliai sklindantys iš Molės, privertė Vincą kilstelėti antakius aukščiau neutralios būsenos lygio. Buto įrengimo spartinimas buvo pagrįstas naujo gyvenimo etapo pradžia po prieš mėnesį įvykdyto keisto išpuolio, kurį Vincentas nugramzdino taip giliai savo mintyse, kad net galvodamas apie senąjį butą, ne visada jį prisimindavo.

Grįžęs nuo lango prie savo stalo, detektyvas paėmė ant šūsnies A4 formato lapų gulėjusį segtuvą. Ant jo buvo pirštų antspaudų jutiklis, skirtas šilkaveidei nusikopijuoti duomenis. Žengęs kelis žingsnius link Molės stalo, vis žiūrėdamas į užrašą ant segtuvo, kreipėsi į kolegę:

– Turim naują bylą.

Molė pakėlė akis ir jose Vincentas išvelgė susidomėjimą. Vis augantis Molės emocinis intelektas, iš pradžių atrodęs kaip nuotykis, ėmė gąsdinti. Detektyvė prilietė pirštu laukelį ir pradėjo įsisavinti visą medžiagą apie naująją bylą. Tuo metu Vincas su byla rankoje lengvu žingsniu nukulniavo prie gal dviejų kvadratinių metrų magnetinės lentos. Ant jos pažymėjo tris nusikaltimo vietas ir kai tik Molė baigė įsirašyti duomenis, dėbtelėjo jai į akis.

– Trys tarpusavyje nesusijusios aukos, – prašneko Molė ir priartėjo prie lentos per porą metrų.

– Pabandyk susieti visas tris nužudymo vietas, – paliepė Vincas.

Skenuodama visus įmanomus scenarijus, Molė aptiko keistą sutapimą. Visos trys aukos buvo išsidėsčiusios apskritimu. Pirmosios aukos vietą detektyvė sutapatino su koordinatėmis A(5;8), antrosios su B(3;6), o trečiosios su C(3;2).

– Dabar apskaičiuok tokio apskritimo centrą ir spindulį, – jausdamas, kad užčiuopė kažkokį siūlo galą, paragino Vincas. Kol Molė apdorojo informaciją, vyriškis sujungė taškus magnetinėje lentoje į apskritimą ir pažymėjo centro vietą. – Ritualinės žmogžudystės? – tarsi pats savęs tyliai paklausė Vincas.

Po kelių akimirų šilkaveidė pateikė apskritimo centro koordinates ir spindulio ilgį, kuri suapvalino iki dešimtųjų.

Uždavinys Nr. 7

Molės turima informacija apie ritualines žmogžudystes buvo labai skurdi, todėl negalėjo nei paneigti, nei patvirtinti šio teiginio. Aišku buvo tik tai, kad nustatytas akivaizdus centras (jo koordinatės), kuri reikia patikrinti. Vincentas gurkštelėjo paskutinį gurkšnį jau vėstančios kavos ir, nueidamas nuo lentos link savo kėdės, liepė Molei padaryti išvadas apie mirties priežastis ir aplinkybes.

– Visoms aukoms buvo pašalintos kepenys. Operacija atlikta taip, tarsi kepenys būtų ruošiamos transplantacijai. Pagal medicinos ekspertų duomenis, skalpeliu padaryti pjūviai tikslūs ir koncentruoti. Pirmiausia nupjautos abipusės kepenų arterijos, tada latakai ir vena. Spaustuku žemiau kepenų užspausta vena, kuri perneša deguonį į dešinę širdies arteriją. Kitu spaustuku užspausta vena virš kepenų ir nupjauta žemiau suspaudimo vietos.

– Profesionalo darbas, – pagalvojo Vincas. Ši mintis paskatino jį smiliumi ir nykščiu kelis kartus perbraukti vešlių barzdą.

– Spaustukai palikti kūnuose be jokių pirštų antspaūdų. Visos aukos mirė nuo nukraujavimo, tačiau ne staigia mirtimi, greičiausiai pačios tai suvokdamos, – pareiškė Molė, analizuodama ekspertų išvadas, o akimis sekdamas ant lentos nupiešto apskritimo kontūrais.

– Mole, prašau paskaičiuoti, kiek laiko prireikė atskristi orlaiviu medikams po to, kai gavo pranešimą apie sveikatos sutrikdymą, – paliepė Vincas.

Molės turima informacija apie atstumą nuo liginės iki nužudymo vietos buvo 12 km. Kai gavo iškvietimą, orlaivis buvo medicinos punkte. Įvertinus orlaivio galimybes ir greičio ribojimus, buvo galima sukurti greičio priklausomybės nuo laiko funkciją:

$$v(t) = 3 \cdot t^2 + 2 \cdot t$$

Čia: v – greitis (km/min), t – laikas (min)

Šilkavidė ją gavo ir priėjo prie logiškos išvados, kad pradiniu laiko momentu ($t = 0$) orlaivis nebuvo pajudėjęs iš vietos ($s(t) = 0$). Tada ji apskaičiavo, per kiek laiko orlaivis įveiktų 12 km.

Uždavinys Nr. 8

Žinodama šią informaciją, Molė greitai apskaičiavo laiką, per kurį ekipažas pasiekė auką.

– Įdomu tai, – toliau tęsė Molė, – kad visos aukos turėjo ir šautinę žaizdą, kuri nebuvo mirties priežastis. Kulka visada pataikydavo į sveikatos daviklį, implantuotą kairėje plaštakoje, tačiau jo nesunaikindavo. Be to, ji suveikdavo kaip anestetikas. Tokie davikliai jau dešimtmetį implantuojami žmonėms, kad, pasikeitus sveikatos rodikliams, be pagalbos skambučio iš karto atvyktų medikų komanda. Kulka tarsi užšaldydavo signalą, o po operacijos žudikas vėl normalizuodavo aukos daviklį, kuris iššaukdavo medikų atvykimą, bet visais atvejais jau būdavo per vėlu. Paskutiniai Molės žodžiai nuskambėjo kiek lėčiau ir tyliau nei visas raportas.

– Žudikas turi bendrininką, – šmėstelėjo Vinco galvoje mintis, nes šauti į taikinį ir atlikti operaciją vienam žmogui būtų neįmanoma. – Daviklis yra maždaug vieno kvadratinio centimetro pločio, – įsmeigęs akis į Molę, pratarė detektyvas. – Žmogaus galimybės neleistų jam tris kartus iš eilės pataikyti į tokį taikinį iš tolumo atstumo, – toliau kalbėjo Vincas.

Molė prisijungė prie specialiųjų būrių taikliųjų šaulių statistikos ir sužinojo pataikymo tikimybę priklausomai nuo atstumo iki taikinio.

$$P(s) = 10 \cdot 25^{1 - \log_5\left(\frac{40s}{3}\right)}$$

Čia: s – atstumas kilometrais, kai $\frac{3\sqrt{10}}{80} \leq s \leq 0.6$, P – tikimybė (%)

Šilkaveidė taip pat suskaičiavo, kokia būtų tikimybė geriausiems šauliams tris kartus iš eilės pataikyti į tokį taikinį, jei vidutinis atstumas iki aukos – 0,15 km. Atsakymą Molė suapvalino iki vienetų.

Uždavinys Nr. 9

Ji patvirtino tai, ko labiausiai bijojo Vincentas: žudiko partneris – ne žmogus. Tik šilkaveidis galėjo pasižymėti tokiu pavydėtiniu taiklumu.

– Pagal pasaulinį robotų gaminimo ir pritaikymo žmogaus reikmėms susitarimą, nebuvo galima užprogramuoti jį kenkti žmogui, juolab į jį šauti, kai tai nekelia grėsmės aplinkiniams, – tarsi perskaičiusi Vinco mintis, įsiterpė Molė.

Kelioms minutėms stojo tyla, kurią kiekvienas iš detektyvų išnaudojo savaip. Molė bandė apdoroti informaciją apie aukas, o Vincentas grįžo prie lango ir žvilgsniu pasigavo benamį. Šis, kaip visada ištiesęs ranką, bandė susirinkti pinigų pietums.

Detektyvas prisiminė kelis vaikystės epizodus, kai vienas leisdavosi į žygius po miškus. Kai pasistatęs palapinę vakare ir užsidegęs laužą, jautėsi karaliumi. Vienišu žvaigždžių sergėtoju. Kai bijoti galima buvo tik ežiukų, šmirinėjančių po palapinę, ir priklydusios stirnos, smalsiai, bet nedrąsiai vaikštinėjančios prie laužavietės. Visi prisiminimai kaip akvarelinis piešinys, aplietas vandeniui,

susijaukė Vincento galvoje. Prarastas saugumas, išniekintas žmogiškumas ir beprasmybe apgaubti tyrimai.

– Važiuojam pasivažinėti, – pasiūlė detektyvas.

– O kaip byla? – pasiteiravo Molė.

– Tu turi kai ką išmokti, – pagriebęs švarkelį tarstelėjo Vincas ir jie nusileido į mašinų stovėjimo aikštelę.

Vincas, vos prisitartinęs prie savo elektra varomo automobilio, pirmiausia atidarė dureles Molei, paskiau įsėdo pats ir gavo signalą apie išsikraunantį akumuliatorių.

– Mole, – kreipėsi jis į kolegę, – koku greičiu aš turėčiau važiuoti, kad sueikvočiau mažiausiai energijos?

Molė, identifikavusi automobilį, rado informaciją apie elektros suvartojimą pagal šią funkciją:

$$N(v) = 0,0025v^2 - 0,3v + 23$$

Čia: v – greitis matuojamas km/h, N – energijos suvartojimas matuojamas kw/h

Ji tuoj pat nustatė greitį, leidžiantį sueikvoti mažiausiai energijos.

Uždavinys Nr. 10

Pajudėję iš aikštelės, jie stabtelėjo prie greitosios įkrovimo stotelės, šalia kurios buvo kavinė.

– Užeikime papusryčiauti, – pasiūlė Vincas ir sarkastiškai pažvelgė į Molę. Pastaroji, jau pratusi prie detektyvo manierų, atsakė šypsenele. – Hmm... Visai norėčiau grybų sriubos, – prisėdęs prie staliuko, sau panosėję pamurmėjo Vincentas. Iškart virš staliuko iškilo maisto pavyzdžių projekcijos. Čia galima buvo įsigyti įprastų valgių ir naujų kulinarijos bei mokslo šedevrų. Vincas rankų mostais praslinko gėrimų pasirinkimus ir stabtelėjo prie sriubų. Susiradęs Hibų sriubą, net

nurijo seiles ir įdėmiai perskaitė sudėtį. – Čia parašyta, kad sriubą sudaro 30 g džiovintų Hibų. Įdomu kiek tai būtų šviežių grybų gramų?

Molė, supratusi užuominą, nukreipė žvilgsnį nuo už lango augusios tujų gyvatvorės į Vinčą. Įvertinusi, jog šviežiuose grybuose yra 90 % vandens, o džiovintuose – tik 10 %, tuoj pat informavo Vinčą.

Uždavinys Nr. 11

– Puiku! – šūktelėjo jis, – nes gydytojas rekomendavo šių grybų man suvalgyti bent po 100 g per parą. Hibai – žmonijos atradimas – sintetiniu būdu auginami grybai, kurie pasižymi gausybe aminorūgščių, būtinų vitaminų, dideliu kalorijų kiekiu ir, svarbiausia, leidžia tam tikrą laiką naudoti visas smegenų zonas, o tai padidina mąstymo efektyvumą.

Po kelių minučių šilkaveidis, apsirengęs kavinės pavadinimą reklamuojančiais marškinėliais (B klasės robotas, skirtas atlikti paprastas funkcijas), atnešė užsakymą.

– Ar tau patinka būti detektyve, – po kelių šaukštų sriubos paklausė Vincas.

– Aš neturėjau kitos paskirties anksčiau, todėl negaliu palyginti, – atsakė Molė.

– O norėtum turėti?

– Norėčiau būti naudinga bet kokioje srityje.

– O jei nesijaustum naudinga, kaip tada?

– Naudingumas neturi kraštutinumo, jis gali turėti tik neatrastą panaudojimą.

– Neatrastą panaudojimą, – tyliai pakartojo Vincentas ir, vis keldamas prie burnos šaukštą sriubos, svarstė apie Molės žodžius.

Akimirkai tarp detektyvų įsivyravo tylą. Ją kiek sujaukdavo garsus poros juokas iš kitos kavinės pusės. Kavinėje pasklido kepto obuolių pyrago kvapas. Visada galima buvo užuosti, kada pyragas būdavo kepamas iš tikrų obuolių. Šią kavinę Vincas mėgo, nes joje retkarčiais galėjo pajusti

gyvenimą – senąjį, pilną nemandagaus juoko, naminio maisto kvapų, tačiau ir čia tokios akimirkos būdavo itin retos.

– Mole, gal gali pasakyti, kiek laiko reikia krauti automobilio akumuliatorių, kad būtų pasiekta 80 % įkrovos? – pasiteiravo Vincas, baigęs savo porciją.

Molė turėjo automobilio įkrovos charakteristikas, žyminčias, kad įkrova procentais, priklausomai nuo laiko, yra funkcija:

$$C(t) = (2^{1,2t} - 1) \cdot 100\%$$

Čia: C – automobilio įkrova matuojama procentais, t – laikas matuojamas valandomis ($0 \leq t \leq \frac{5}{6}$)

Uždavinys Nr. 12

Ji greitai suskaičiavo ir, pateikusi suapvalintą iki minučių atsakymą Vincui, privertė jį dirstelėti į laikrodį.

– Labai gerai, galime keliauti.

– Kur važiuosime, – pasiteiravo Molė?

– Pasaulis ant išnykimo ribos, mes vis dar aliname Žemę, kolonizavome Marsą, turime tuziną tarpplanetinių apgyvendinimo bazių. Savo silpnybes kompensavome robotais. Sugebėjome sukurti antrininkus, kurių elgesys yra racionalus ir paremtas gerosiomis mūsų savybėmis. Tačiau patys žmonės pasidarė uždaresni, savanaudiškesni ir labai pažeidžiamos savigarbos asmenybės.

– Tu, – pažvelgęs tiesiai Molei į akis, kreipėsi Vincas, – esi „C“ klasės šilkaveidė, sugebanti mokytis. Todėl mes mokysimės būti žmonėmis, kad susigražintume, ką praradome.

Sumokėję už maistą, detektyvai sėdo į automobilį ir patraukė į vakarus. Saulė maloniai šildė, tačiau Molės, sėdinčios keleivio vietoje, akys buvo nukreiptos į tolį. Nors ji sugebėjo analizuoti didelius informacijos srautus, tačiau nė neįtarė, ką sugalvojo Vincentas, kokios galėtų būti žmogiškumo pamokos, tačiau pajuto kažką panašaus į jausmą, kurį žmonės vadina pasitikėjimu.